

VIAȚA RURALĂ ÎN SUD-VESTUL DACIEI ÎN SECOLELE II—IV

(II)

ANEXA de față constituie partea a doua a studiului apărut în
ActaMN, XXIV—XXV, 1987—1988, p. 247—260.

1. ARAD

I. 1. Punctul "Ceala". Cu ocazia unor cercetări de salvare s-a degajat un cup-tor de olar datat în secolul IV împreună cu multe gropi de dimensiuni reduse. În interiorul gropilor și în apropierea cuptoarelor s-a găsit ceramică de factură daci-că lucrată cu mâna, decorată cu briu alveolar și butoni. În cantitate mare s-a descoperit ceramică cenușie, lucrată la roată, deformată prin ardere. Ca forme: oale de provizii decorate cu linii în val incizate. Două monete de la: Caracalla și Constantius II — ultima descoperită în interiorul cuptorului asigură datarea ate-lierului. După fotografia expusă în Muzeul Județean Arad se deduce că cuptorul a suferit o refacere totală, aproape de la bază, ceea ce pledează pentru o activita-te îndelungată¹. Cu ocazia unor cercetări mai vechi sînt semnalate și urmele altor cuptoare de ars oale², ceea ce sugerează prezența unui atelier mare de olărie apar-tinînd populației daco-romane. Așezarea, care va fi existat în preajmă, nu a fost cercetată. Întîmplător, au fost descoperiți denari de la: Nero, Antoninus Pius, Faus-tina Senior, Faustina Junior.

2. Arad-Horia, punctul "Pusta Rodnei". În anul 1961 au fost depistate pe o suprafață întinsă fragmente cenușii lucrate la roată, alături de ceramică din pas-tă impură, de culoare brună sau negricioasă, modelată cu mâna de tradiție daci-că. Urme de cuptoare și chirpic provenind probabil de la locuințe. S-au mai descoperit trei monete de bronz: două monede constantiniene, una de la Licini-us³.

3. Punctul "La sere", la 500 m de cartierul Arad-Grădiște. S-au descoperit patru gropi de provizii în formă de clopot. Inventarul acestor gropi cuprinde: fragmente ceramice cenușii, lucrate la roată, dintre care se evidențiază fragmen-tele unui vas mare de provizii decorat cu șiruri de puncte incizate. Ceramica prezintă analogii cu ceramica descoperită la Arad-Ceala. În umplutura unei gro-pi s-a mai descoperit un pieptene de os cu miner semicircular, decorat cu șiruri de puncte incizate (secolul IV); din toate gropile a fost recoltat un bogat material osteologic⁴.

4. Fabrica "Teba", într-o groapă de provizii cu pereții în formă de trunchi de con(diametru de 0,60 m, adîncime de 1,20 m), s-au aflat fragmentele a cel puțin 10 vase lucrate dintr-o pastă cenușie, la roată. Două vase, deformate prin ardere (urcior și oală) sugerează două piese rebutate aruncate în această groapă. În apropiere a existat probabil un cuptor de olar⁵.

5. Alte descoperiri de fragmente ceramice cenușii sînt cunoscute la Arad-Grădiște, str. Vasilescu-Vasea, nr. 20, piața din cartierul Bujac⁶.

II. Cercetări de teren, cu mici sondaje de salvare.

III. Așezări databile în secolele II—IV.

IV. *Bibliografie*: 1. SCIV, XIV, 1963, 2, P. 460; SCIV, XIX, 1968, 1, P. 176.

2. *ArchÉrt*, 1901, p. 334—335; E. Dörner, *SesComSt*, p. 12.

3. *Idem*, p. 13, 4. *Ibidem* 5. *Ibidem* 6. *Ibidem*.

2. *Armeniș* (com. Armeniș, jud. Caraș-Severin)

I. 1. Pe platoul din fața gării CFR se observă urmele unei fortificații.

Anticul *Gaganae* a fost identificat aici.

II. Cercetări de teren. Așezare secolele II—III.

III. *Bibliografie*: M.Moga—N.Gudea, *Tibiscus*, V, 1975, p. 128—129.

3. *Băile Herculane* (jud. Caraș-Severin)

I. Pe tot teritoriul stațiunii balneare urme de locuire antică; un brăzdar de tip I varianta a (L = 23,5 cm, l = 10 cm), care se afla în anul 1946 în colecția muzeală de la Băile Herculane.

II. Așezare de secolele II—III.

III. *Bibliografie*: OTS, p. 13; C.M.Tătulea, *Oltenia*, IV, Craiova, 1982, p. 83).

4. *Beja Crkva* (Iugoslavia)

I. 1. În nordul localității, la nord-est de șanțul Misic se află un mamelon, pe care ar fi fost o fortificație romană cu dimensiunile de 150 x 130 m; urme de cărămidă, fragmente ceramice, monete¹.

2. Monete descoperite începînd cu Vitellius continuînd pînă la Zeno.

3. Descoperiri pe întreaga vatră a așezării, a unor morminte de înhumăție, și incinerăție, îndeosebi în punctul "Cariera de argilă" aflat între calea ferată și Lunca Poștei, databile în secolele III—IV e.n.

II. Cercetări de teren. 2. Așezare de sec. III—IV.

III. *Bibliografie*: TRÉT, IX, 1885, p. 57; Milleker, p. 21—27; Berkézi, p. 18—19.

5. *BERZOVIA* (jud. Caraș-Severin)

I. 1. În jurul castrului părăsit de legiunea a III-a Flavia felix în anul 114 sau 118 se constată urme de locuire densă. În anul 1785 Hoffinger a dezvelit și sesizat edificii impunătoare dispuse la circa. 300—400 m depărtare de castru.

2. Descoperiri întimplătoare de monete de secolele II—III, opaițe, fragmente ceramice apar pe întreaga suprafață (informație O. Bozu)

3. În izlazul vecin cu satul Gherteniș, pe o întindere mare apare ceramică cenușie lucrată la roată de secolul IV, alături de masive urme de zgură.

II. 1. Așezare romană, secolele II—III.

2. Așezare rurală, secolele II—IV.

III. *Bibliografie*: D.Protase, *ActaMN*, IV, 1966, p. 41—67; O.Răuț, O.Bozu, R.Petrovsky;

Banatica, IV, 1977, p. 157; E.Iaroslavschi, Gh.Lazarovici, *ActaMN*, XV, 1978, p. 257.

6. *BILED* (jud. Timiș)

I. 1. 1877 — un tezaur de 2.000 de monete de la Traian la Constantin cel Mare, păstrat în Cabinetul numismatic de la Viena¹.

2. În Muzeul Banatului se păstrează din descoperiri fortuite sub nr. inv. 9400—9442, 9444 ceramică, o fibulă și alte podoabe².

3. 1986 — s-au identificat în vatra satului trei așezări rurale, databile pe baza inventarului ceramic descoperit la suprafața solului, în secolele III—IV³.

II. Așezare rurală (?) datare secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: 1. D.Protase, *Problema continuității în Dacia în lumina arheologiei și numismaticei*, București, 1966, p. 173.

2. D.Benea, *StIstB*, IX, p. 10.

3. Cercetări arheologice inedite efectuate de colectivul de arheologi al muzeului.

7. *BOCȘA ROMÂNĂ* (jud. Caraș-Severin)

I. Între riul Moravița și șoseaua spre Ocna de Fier se observă pe teren urmele unei așezări întinse atestată prin fragmente ceramice cenușii tipice pentru secolul IV alături de cantități masive de zgură și mai multe tuburi vitrificate utilizate în cuptoarele de redus minereu.

II. Cercetări de teren. Așezare rurală secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: E.Iaroslavschi, Gh.Lazarovici, *ActaMN*, XV, 1978, p. 257.

8. BOLVAȘNIȚA (jud. Caraș-Severin)

I. 1. Griselini menționează urma de spălare a nisipului aurifer¹.

2. Un sondaj efectuat în anul 1968 ar indica existența unei așezări rurale (o ștampilă pe o țiglă M.I.D. — asemenea celor descoperite la Tibiscum, Apulum etc.)².

II. Așezare rurală secolele II—III e.n.

III. *Bibliografie*: 1.. Milleker, p. 16; 2. IDR, III, 1, p. 141.

9. BORLOVA (com. Turnu Ruieni, jud. Caraș-Severin)

I. 1. Griselini observă urme antice de spălare a nisipului aurifer.

II. Așezare rurală (?) secolele II—IV.

III. *Bibliografie*: Milleker, p. 16.

10. BORLOVENII VECHI (com. Prigor, jud. Caraș-Severin)

I. Pe malul Nerei, în dreptul Bălții Negre, în punctul "La mănăstire" se observă urmele unei așezări antice.

II. Cercetări de teren. 2. Așezare secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: M.Moga, N.Gudea, *Tibiscus*, IV, 1974, p. 140.

11. Brebu (jud. Caraș-Severin)

I. 1. În Valea Macului au fost întreprinse săpături arheologice de salvare la un edificiu impunător probabil o *villa rustica* (dimensiuni 22 x 17 m (cu 9—11 încăperi) cu două nivele de locuire. Inventarul sărac relevat cu ocazia săpăturilor permite o încadrare cronologică largă în secolele II—III.

II. Cercetări arheologice de salvare.

III. *Bibliografie*: O.Bozu, *Banatica*, VI, 1982, p. 59—60.

12. BROȘTENI (com. Oravița, jud. Caraș-Severin)

I. Punctele "Ogașul Mic", "Micleni", "La Fintina". Cercetările de teren au identificat pe o suprafață mare ceramică gălbuie și cenușie lucrată la roată, databilă în secolele III—IV. Întinderea așezării neprecizată.

II. Cercetări de teren. 2. Așezare rurală secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: E. Iaroslavschi, Gh.Lazarovici, *ActaMN*, XV, 1978, p. 257; idem, *ActaMN*, XVI, 1979, p. 454.

13. CARANSEBEȘ (jud. Caraș-Severin)

I. 1. *Punct Măhala* — a fost dezvelită o mică *villa rustica* cu dimensiunile de 14,75 x 10 m, orientată nord-sud. Clădirea se compune din trei încăperi: A (8,40 x 7,50 m), B (dimensiunile nu pot fi precizate, partea de sud, distrusă), C, terminată cu o absidă (5,75 x 3,75 m), cu o instalație de hypocaust. Inventarul descoperit este relativ sărac — 6 țigle cu ștampile, cărămizi etc.; ceramică fragmentară de factură romană realizată dintr-o pastă fină de culoare roșie sau neagră-roșiată arsă incomplet. Ca forme se remarcă strachina și oala de dimensiuni medii; deasupra nivelului roman cimitir de secolele (XI—XII)¹.

2. *Cîmpul lui Corneanu*, la aproximativ 150—200 m, depărtare de șoseaua națională (E 94) Caransebeș—Orșova — o nouă *villa rustica*. Construcția se compune dintr-o clădire centrală (13,90 x 9,80 m) cu 7 încăperi. Clădirea centrală era integrată unei curți înconjurată cu zid din piatră de formă patrată (32,70 x 32,70 m). Pe latura de nord a curții au fost surprinse la distanțe egale gropi de stlpi din lemn ceea ce sugerează existența unor grajduri—depozite în această parte a construcției.

Inventarul arheologic se compune mai ales din ceramică fină și semifină romană locală, un fragment de rîșniță din piatră, cuțite din fier (2 bucăți), două vîrfuri de suliță, fibule din bronz, 7 monete: Vespasian, Faustina Junior, Crispina, restul deteriorate. Autorii opiniază pentru a o considera o *mansio* sau *statio*. În apropierea acestei construcții pe teren se observă și alte urme de clădiri ceea ce sugerează existența unui complex întreg de edificii².

II. Cercetări arheologice sistematice, 1973—1974. 1. *Villa rustica* — a doua ju-

mătată a secolului II — secolul III. 2. villa rustică — secolul II, un singur nivel de locuire.

III. *Bibliografie:* 1. E.Iaroslavschi, *Banatica*, III, 1975, p. 355—363.

2. R. Petrovszky, M.Petrovszky, *StComC*, II, 1977, p. 311—319.

14. CĂRBUNARI (jud. Caraș-Severin)

I. Punct *Boiște* sau *Poiana Boiști* — cu ocazia unor cercetări de teren au apărut urmele unei construcții romane din cărămidă, țiglă cu urme de *cocciopesto*, poate o *villa rustica* (?). Dimensiuni aproximative 35 x 35 m.

II. Cercetări de teren. 2. *Villa rustica* secolele II—III.

III. *Bibliografie:* O.Bozu, C.Secărin, *Banatica*, V, 1979, p. 554.

15. CĂRPINȘ (jud. Timiș)

I. 1. Punct "Cărămidăria Rözer", un vas din pastă cenușie, lucrat la roată¹.

2. Descoperiri întâmplătoare din anul 1963. Trei vase din pastă cenușie, la roată păstrate în Muzeul Banatului (nr.inv. 1274, 1277, 1294)².

II. Așezări rurale secolele III—IV.

III. *Bibliografie:* 1. Milleker, p. 33.

2. A.Bejan, *AnB*, I, 1981, p. 24.

16. CENA (jud. Timiș)

I. 1. În anul 1868 Römer Fl., cu ocazia construirii bisericii parohiale descrie descoperirile romane de aici (ziduri, cărămizi romane, stele funerare pierdute apoi)¹.

2. Pe teritoriul satului apar morminte romane din cărămidă, monete romane etc.²

3. În sondajul arheologic din 1974 au apărut fragmente ceramice din pastă cenușie, la roată de tradiție romană, de secolul IV³.

4. În 1986, cu ocazia lucrărilor arheologice efectuate în centrul satului Cenad pe locul viitorului Cămin cultural s-au descoperit fragmente ceramice romane târzii⁴.

II. 2. Cercetări de teren. 3—4. Cercetări arheologice 1974—1975, 1986.

Muzeul Banatului în colaborare cu Institutul de Arheologie Cluj-Napoca.

III. *Bibliografie:* 1. I.Henzelmann, *ArchKözl*, VIII, 1871, p. 2—34.

2. M.Moga, N.Gudea, *Tibiscus*, IV, 1975, p. 143.

3. P.Iambor, Șt.Matei, A.Bejan, *Ziridava*, XIV, 1982, p. 90.

4. Informație A.Bejan.

17. CERNĂ (jud. Timiș)

I. 1. În anul 1986 a fost descoperită pe malul râului Beriniu sub linia de înălțată tensiune pe o terasă ce coboară spre valea Tofan o așezare daco-romană (notată simbolic A 4).

2. Pe malul stîng al Tofăii a apărut ceramică cenușie lucrată la roată decorată cu incizii, linii paralele, fragmente de rîșniță, zgură și urme de cuptoare de redus minereu de fier.

II. Cercetări de teren pentru Întreprinderea I.E.E.L.I.F.Timiș, Proiectul de lucrări Șipet-Folea-Cerna.

18. CHECEA (com. CENEI, jud. Timiș)

I. În Muzeul Banatului se păstrează în colecția veche: 4 vase cenușii lucrate la roată, cu nr. inv. 963—965, 1253 provenind din această localitate. Piese inedite¹.

II. Așezare rurală (?) secolele III—IV.

III. *Bibliografie:* 1. A.Bejan, *AnB*, I, 1981, p. 24.

19. CİCLOVA (com. Ciclova, jud. Caraș-Severin)

I. Urme de exploatare minieră.

II. Așezare antică secolele II—III (?).

III. *Bibliografie:* Milleker, p. 19.

20. *CIORTEA* (com. *Vrani*, jud. *Caraș-Severin*)

I. La cumpăna apelor Vicinic și Caraș, la 800 m de sat, urmele unei așezări întinse cu ceramică cenușie lucrată la roată, de secolul IV e.n.

II. Cercetări de teren. Așezare de secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: E.Iaroslavschi, Gh.Lazarovici, *ActaMN*, XVI, 1979, p. 454.

21. *COMLOȘUL MARE* (jud. *Timiș*)

I. Dintr-o perighează efectuată în anul 1957 de prof. Marius Moga se păstrează la Muzeul Banatului două vase realizate dintr-o pastă cenușie lucrată la roată (nr.inv. 6714, 6715). Material inedit.

II. Așezare rurală daco-romană secolele II—IV (?).

22. *COMLOȘUL MIC* (com. *Comloșul Mare*, jud. *Timiș*)

I. În apropierea satului s-au descoperit în anii 1980—1982 fragmente de vase cenușii lucrate la roată, de secolul IV (informație prof. N.Duckhorn, Școala Generală Comloșul Mic).

II. Așezare rurală secolele III—IV (?).

23. *CORNEȘTI* (com. *Orțișoara*, jud. *Timiș*)

I. La nord de localitate, în apropierea râului s-au descoperit pe teren fragmente roșii din pastă fină, de factură romană precum și fragmente ceramice cenușii din pastă fină, la roată databile în secolele III—IV.

II. Așezare rurală secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: Fl.Medelet, I.Bugilan *Tibiscus*, III, 1974, p. 88.

24. *CORNUTEL* (jud. *Caraș-Severin*) (— *Caput Bubali*)

I. Între Vaideeni și Delinești urme de fortificație romană, de drum roman.

II. Cercetări de teren. Așezare antică secolele II—III.

III. *Bibliografie*: TIR, L 34.

25. *CRICIOVA* (jud. *Timiș*)

I. 1. În punctul "Tramnic" a fost dezvelită o construcție romană distrusă parțial de un cimitir medieval din secolul XVI. Din întreaga clădire se păstrează doar partea de est a edificiului, restul fiind distrus de calea ferată Nădrag-Găvoidia. Inventarul arheologic sărac, doar fragmente de țigle și cărămizi romane, din care una cu ștampila MID.

2. La 1500 m nord-est de acest punct, înspre râul Timiș au fost descoperite urmele unei așezări întinse caracterizată prin ceramică lucrată cu mâna de factură grosieră, alături de cioburi cenușii, lucrate la roată. În sondajul efectuat a fost surprinsă o locuință, iar în apropierea acesteia un cuptor de piine, cu diametrul de 0,90 m ușor alungit, orientat est-vest. Inventarul arheologic recuperat constă mai ales din ceramică.

II. 1. 2. Cercetări arheologice în anii 1981—1982 de D.Benea.

1. *Villa rustica* sau *statio* secolele II—III; 2. Așezare daco-romană secolele III—IV.

26. *CRUCENI* (jud. *Arad*)

I. Punct "Stockbrunnen" — fragmente ceramice cenușii datate în secolele III, IV.

II. Așezare rurală daco-romană secolele III—IV (?).

III. *Bibliografie*: E.Dörner, *Ses.ComSt*, p. 14.

27. *DALBOȘET* (jud. *Caraș-Severin*)

I. 1. În punctul "Dragomireana" urmele unei *villa rustica*. Inventarul lipsește în mare parte¹.

2. La 800 m est de "Dragomireana", în punctul "Șiul lui Bădescu", fragmente de materiale de construcție romane².

3. La 300 m vest de "Dragomireana", urme de materiale, de construcții romane³.

II. Cercetări arheologice efectuate de Institutul de Arheologie din Cluj-Na-

poca, 1969—1972. Datarea celor trei puncte în secolele II—III. Pe vatra aşezării multe monete de secolul IV.

III. *Bibliografie*: D. Protase, *SCIV*, XXI, 3, 1970, p. 506; Idem, *Banatica*, III, 1975, p. 350.

2. M. Moga, N. Gudea, *Tibiscus*, IV, 1975, p. 136.

3. O. Bozu, C. Secărin, *Banatica*, V, 1979, p. 555.

28. *DEJAN* (jud. Timiş)

I. Un fragment de rişniţă romană descoperită în hotarul satului.

II. Cercetări de teren. Aşezare romană rurală (?).

III. *Bibliografie*: Milleker, p. 20.

29. *DENŢA* (jud. Timiş)

I. 1. Urme de aşezare civilă sau militară pe teritoriul satului.

III. *Bibliografie*: *TIR L*, 34, p. 52 cu toată bibliografia mai veche.

30. *DEŢĂ* (jud. Timiş)

I. Urme de aşezare romană documentată prin descoperiri de ceramică romană, podoabe şi monete.

II. Aşezare rurală antică secolele II—III.

III. *Bibliografie*: *TIR L*, 34, p. 52.

31. *DEZEŞTI* (com. Fîrlug, jud. Caraş-Severin)

I. În punctul "Valea Curtii", lângă drumul roman apare în cantitate mare ceramică cenuşie lucrată la roată şi fragmente de zgură.

II. Cercetări de teren. Aşezare secolele III—IV.

III. E. Iaroslavski, Gh. Lazarovici, *ActaMN*, XV, 1978, p. 257.

32. *DOGNECEA* (jud. Caraş-Severin)

I. Urme de exploatare metalurgică antică.

II. Aşezare rurală (?) secolele II—III.

III. *Bibliografie*: Milleker, p. 20.

33. *DOMAŞNEA* (jud. Caraş-Severin)

I. Urmele unei mici aşezări rurale. O diplomă militară, din anul 159, a fost descoperită cu mulţi ani în urmă.

II. Aşezare rurală antică secolele II—III.

III. *Bibliografie*: *TIR L*, 34, p. 54.

34. *DRACŞINA* (jud. Timiş)

I. Pe terasa înaltă a râului Timiş au apărut pe o mare suprafaţă fragmente ceramice fine cenuşii lucrate la roată. În mal a fost identificat un cuptor de ars ceramică.

II. Aşezare daco-romană secolul III—IV.

III. Informaţie Al. Rădulescu.

35. *DUBOVAT* (Iugoslavia)

I. 1. Pe malul Dunării în faţa hanului local — urmare de cărămizi romane, monete, fragmente ceramice.

III. *Bibliografie*: Milleker, p. 121.

36. *DUDEŞTII VECHI* (jud. Timiş)

I. În colecţia Muzeului Banatului se păstrează mai multe fragmente ceramice cenuşii lucrate la roată, o strachină întreagă, descoperite în anul 1976 cu ocazia construirii unui canal de irigaţie. Material inedit.

II. Cercetări de teren. Aşezare rurală daco-romană, secolele III—IV.

III. D. Benea, *StIstB*, IX, 1983, p. 10.

37. *DULEU* (jud. Caraş-Severin)

I. 1. Pe vatra satului s-au depistat patru aşezări întinse în care apar fragmente ceramice cenuşii lucrate la roată, databile în secolele III—IV.

2. Punctul "Cornet" s-a depistat o cantitate mare de rişniţă, un topor de fier, un vîrf de lance urme de cuptoare de redus minereu de fier.

II. Așezări daco-romane secolele III—IV.

III. 1—2. Informație O.Bozu (Muzeul județean Reșița).

38. *FISCUT* (com. Șagu, jud. Arad)

I. În anul 1875 s-a descoperit un vas din pastă cenușie databil în secolul IV e.n.

II. Așezare daco-romană, secolele III—IV (?).

III. *Bibliografie*: Milleker, I, p. 33.

39. *FIZEȘ* (com. Berzovia, jud. Caraș-Severin)

I. 1. Punctul "Drumul Mare" — cuptoare de redus minereu de fier alături de ceramică de sec. IV e.n.¹.

2. Punctul "Gorgane" — ceramică cenușie în cantitate mare zgură, tuburi din lut vitrificate².

II. 1. Sondaj 1972 Muzeul Reșița: 2. Cercetări de teren. Așezări daco-romane, secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: E.Iaroslavschi, R.Petrovsky, *Tibiscus*, III, 1974, p. 147—155.

2. E.Iaroslavschi, Gh.Lazarovici, *ActaMN*, XV, 1975, p. 257.

40. *FOENI* (jud. Timiș)

I. Urme de construcții romane, piese din ceramică, metal, etc. ce atestă existența unei așezări antice.

II. Descoperiri fortuite. Așezare rurală secolele II—III e.n.

III. *Bibliografie*: Milleker, I, p. 30—31.

41. *FOLEA* (jud. Timiș)

I. 1. Pe șoseaua Folea-Șipet la 3 km de Folea așezare întinsă cu fragmente ceramice cenușii și roșii lucrate la roată, zgură, vetre de redus minereu (A.15)

2. La circa 300 m de așezarea precedentă pe o terasă urme de așezare daco-romană, fragmente ceramice, zgură (A.16).

II. Cercetări de teren efectuate în anul 1986 pentru I.E.E.L.—I.F.Timiș, Proiectul Șipet-Folea-Cerna.

42. *FRUMUȘENI* (jud. Arad)

I. La 300 m est de comună, urme de așezare daco-romană evidențiată prin ceramică cenușie.

II. Cercetări de teren. Așezare daco-romană secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: E.Dörner, *SesComSt*, p. 14.

43. *GAD* (com. Ciacova, jud. Timiș)

I. În colecția Muzeului Banatului se păstrează un vas fragmentar cenușiu lucrat la roată (Nr. inv. 1287).

II. Așezare daco-romană, secolele III—IV (?).

III. *Bibliografie*: A.Bejan, *AnB*, I, 1981, p. 24.

44. *GAJ*, (Iugoslavia)

I. Punctul "Beli Breg", în anul 1897 s-au descoperit cărămizi romane, fragmente ceramice, un belciug din bronz, un fragment din sîrmă de bronz, o mărgea de sticlă.

II. Așezare rurală secolele II—III (?).

III. *Bibliografie*: Milleker, II, p. 32.

45. *GHERMAN* (jud. Timiș)

I. 1. O așezare romană înconjurată de val (?) apare lângă riul Borugă.

II. Așezare antică, secolele II—III.

III. *Bibliografie*: OTS, p. 24.

46. *GHERTENIȘ* (jud. Caraș-Severin)

I. 1—7. În punctele "Goru", "Făitălanu Mare", "Zaton", "Glegesaț", "Rovină", "Ogașul Haiducilor", "Pătruene" apar numeroase fragmente ceramice de secolele III—IV e.n., zgură precum și un mic creuzet [(de la "Ogașul Haiduci-

lor”), care păstrează în interior urme de aur], dovedind existența în zonă a unor cuptoare de redus minereu.

II. Cercetări de teren. Așezări daco-romane, secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: I. Albu, *Banatica*, V, 1979, p. 547.

47. GÎRBOVĂȚ (com. Bănia, jud. Caraș-Severin)

I. Punctele “Arșița”, “Gai”, “Pustă”, s-au descoperit fragmente de rîșniță și ceramică de secolul IV, zgură metaliferă.

II. Cercetări de teren. Așezări daco-romane, secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: O. Bozu, C. Secărin, *Banatica*, V, 1979, p. 556.

48. GORNEA (com. Sichevița, jud. Caraș-Severin)

I. 1. Punctul “Căunița de Jos” — o construcție romană de secolele II—III, de tip *villa rustica*.

2. Cătatea romană țirzie, secolele III—IV. În inventarul descoperit apar: *unelte agricole*: sape, săpăliți, seceri, topoare, tîrnăcoape; *unelte pentru prelucrarea lemnului*: dălți (7 bucăți), tesle (2 bucăți); *unelte de zidărie*: mistrie; *unelte pentru prelucrarea metalului*: lingură de turnat metal¹.

3. Punctul “Zăsloane”, pe Valea Camenița, ceramică dacică alături de ceramică romană țirzie².

II. 1—2. Săpături arheologice efectuate de Muzeul Reșița 1967—1970, 1973—1974; 3. Cercetări de teren.

III. *Bibliografie*: 1. N. Gudea, *Gornea. Așezări din epoca romană și romană țirzie, Reșița*, 1977.

2. E. Iaroslavschi, Gh. Lazarovici, *ActaMN*, XV, 1978, p. 257.

49. GOTLOB (com. Lovrin, jud. Timiș)

I. În colecția Muzeului Banatului se păstrează două vase cenușii, lucrate la roată, secolul IV, descoperite fortuit în anul 1966.

II. Așezare rurală, secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: A. Bejan, *AnB*, I, 1981, p. 24.

50. GRĂDINARI (jud. Caraș-Severin)

I. 1. Între Greoni și Grădinari, în lunca Carașului apar urmele unei așezări antice, cu locuințe de suprafață și un semibordei. Ceramică cenușie în cantitate mare databilă în secolele III—IV¹.

2. În jurul vechii minăstiri pe valea Bargeșului — ceramică gălbuie și cenușie, databilă în secolele III—IV².

3. În punctul “Gîrboace sau Săliște” au apărut urmele unei întinse așezări daco-romane din care s-au cercetat pînă acum două locuințe de suprafață (cu dimensiunile de 3,25 x 2,20 m, 3 x 2,10 m). Ceramică recuperată este de bună factură de culoare roșie-cărămizie și cenușie lucrată la roată. De asemenea au fost dezvelite cuptoare de ars ceramică³.

II. 1. Cercetări efectuate de D. Protase (Universitatea Cluj, încă inedite).

2. Cercetări de teren.

3. Săpături arheologice de salvare efectuate de O. Bozu (Muzeul Reșița).

III. *Bibliografie*: 1. E. Iaroslavschi, Gh. Lazarovici, *ActaMN*, XV, 1978, p. 257.

2. Idem, *ActaMN*, XVI, 1979, p. 444.

3. O. Bozu, *Cercetări arheologice de la Grădinari*, comunicare prezentată la Simpozionul dedicat împlinirii a 2500 a ani de la primele lupte pentru neatîrnare ale dacilor — mai 1986 Timișoara.

51. GREONI (com. Grădinari, jud. Caraș-Severin)

I. 1. “Valea Budovița”, afluent al Lișavei — în jurul unor tumuli aplatizați ceramică cenușie romană de secolul IV e.n. În anul 1964 s-a efectuat un sondaj dezvelindu-se o locuință și mai multe fragmente ceramice cenușii.

II. Cercetări arheologice efectuate de Muzeul din Reșița. Așezare de secolul III—IV.

III. *Bibliografie*: E.Iaroslavschi, Gh.Lazarovici, *ActaMN*, XVI, 1979, p. 452.

52. *HERNEACOVA* (com. Recaş, jud. Timiş)

I. La 250 m nord-vest de punctul "Izvorul Rece", după defrişarea unei porţiuni de pădure, la 0,40—0,50 m a fost identificată o întinsă aşezare cu urme de locuinţe, fragmente de ceramică roşie şi cenuşie, lucrată la roată, databile în secolele III—IV e.n. În colecţia Muzeului Banatului se păstrează două pietre de rîşniţă provenind din această aşezare. Întinderea aşezării 660 x 600 m.

II. Cercetări de teren 1974 — A.Bejan.

III. *Bibliografie*: A.Bejan, *AnB*, I, 1981, p. 22.

53. *HODONI* (com. Satchinez, jud. Timiş)

I. Punctul "Pustă". Cercetări arheologice sistematice din anul 1979, s-au descoperit două nivele de locuire, unul din epoca bronzului, celălalt databil în secolele III—IV.

Din aşezarea de secolele III—IV s-au degajat pînă în prezent: 11 locuinţe, 16 gropi de provizii, 7 gropi menajere, 5 cuptoare exterioare locuinţelor.

I. *Locuinţe*

1. *Bordei*. Patrulater; distrus pe latura estică de şanţul excavat de ferma Hodoni, în anul 1976 (Dimensiuni: L = 4,20 m; 1. păstrată = 2 m). Avea două încăperi de 2 m lungime, despărţite printr-un perete de pămînt cruţat de 0,20 — 0,25 m. Fundul locuinţei la 1,50 de la nivelul actual de călcare. În a doua încăpere, resturile unui cuptor menajer, plasat spre colţul de sud-vest, cu vatra de formă ovală avînd axele de 1,20 x 1 m. Intrarea pe latura de vest, lată de 1,20 m.

2. *Bordei*, identic probabil tipologic cu precedentul (L = 4 m). Parţial distrus. Locuinţa avea tot două încăperi.

3. *Bordei* cu două faze de folosire. În prima fază avea forma trapezoidală (aproape ovală datorită colţurilor puternic rotunjite). Pe latura estică vatra, scobită în perete şi adîncită în pămînt cu axele de 1,70 x 1,50 m (Dimensiuni: 3,20 x 2,50 m). În a doua fază, în jurul vetrei bordeiului se lungeste şi se îngustează, căpătînd forma patrulateră cu laturile de 3,60 x 2 m. Prima fază are fundul locuinţei la 1,50 — 1,60 m, iar a doua la 1,30 — 14,0 m.

2. *Semibordei* de formă dreptunghiulară (Dimensiuni = 3,50 x 3,50 m). Vatra distrusă din vechime, în colţul de sud-est.

5. *Locuinţa de suprafaţă* apare la adîncimea de 0,30 — 0,40 m de la nivelul actual. Distrusă de lucrările agricole (Dimensiuni = 6 x 4 m), de formă dreptunghiulară probabil cu două încăperi. Nu au fost observate urme de cuptor sau de vatră.

6. *Bordei* distrus parţial de şanţul de irigaţie din 1976 (Dimensiuni = 4,60 x 3 m). Dreptunghiular, cu colţurile rotunjite. Urme de vatră distruse pe latura vestică.

7. *Bordei* dreptunghiular, suprapus peste o locuinţă din epoca bronzului (Dimensiuni = 3,80 x 2,90 m).

8. *Bordei* dreptunghiular, cu colţurile rotunjite (Dimensiuni = 3,80 x 2,60 m).

9. *Bordei* distrus parţial de şanţul de irigaţie. Dreptunghiular (Dimensiuni = 3,70 x 1,10 — păstrată m. Locuinţa despărţită de un perete median din pămînt cruţat. Vatra se afla probabil pe latura de vest.

10. *Semibordei*, suprapus peste o groapă de provizii din epoca bronzului. Dreptunghiular, cu colţurile rotunjite (Dimensiuni = 2,40 x 1,50 m). Fără vatră de foc. Se caracterizează prin numeroase bucăţi de zgură aflate în umplutura sa. Probabil a fost o clădire anexă (depozit a unui atelier metalurgic aflat undeva în apropiere). Adîncimea gropii locuinţei: 0,90 — 1 m.

11. *Bordei* degajat parţial, doar colţul de nord-est, restul fiind distrus de excavaţii. Identic tipologic cu precedentele.

II. *Gropi de provizii*

1. *Cilindrică*, cu pereții drepecți, gura ovală (axe 2,20 x 1,80 m), adâncime 1,40 m de la nivelul actual (stratul de cultură în așezare se termină la adâncimea de 0,70 — 0,80 m de la nivelul actual. Împrejur, urmele a 12 pari pe care se sprijinea acoperișul (gropi mici de pari s-au găsit aproape în toate gropile de provizii de la Hodoni).

2. *Circulară* (Diametrul = 1,50 m), adâncimea de 1,20 m.

3. *Cilindrică* (Diametrul = 1,10 m), adâncime 1,20 m.

4. Identică cu precedenta.

5. *Circulară* (Diametrul = 1,50 m), adâncime 1,60 m.

6. *Circulară* în partea superioară, spre fund se bombează formînd o cavitate cu pereții bombați. Pe fund gropi de pari înfișți orizontal, sugerînd prezența unui grătar de lemn. Adâncime 1,80 m (Diametrul = 2 m, diametrul fundului 3 m).

7. *Formă de clopot*, gura patrulateră, cu colțuri rotunjite. Adâncime 2 m. În umplutura pe fundul gropii s-au observat urmele unui schelet lemnos asemănător unei etajere.

8. *Cilindrică, circulară*, (Diametrul = 2,50 m), adâncime 1,40 m.

9. Identică cu precedenta

10. *Circulară* (Diametrul = 1,40 m la gură, concavă asemănătoare unui butoi diametrul maxim 1,70 m). Adâncime 2,50 m.

11. *Circulară*, concavă, cu diametrul maxim spre fund. Diametrul gurii = 1,20 m, diametrul fundului 1,70 m. Adâncime 2,15 m. Din inventar o monedă fragmentară de bronz de la Traianus Dacius.

12. Identică tipologic cu nr. 10 (Diametrul = 1,60 m)

13. *Formă de clopot* (Diametrul = 1,80 m, diametrul gurii = 1 m). În inventar, un fragment de fibulă corodată, databilă în secolul III e.n.

14. *Circulară*, tronconică în profil, pereții oblici, lărgindu-se de la gură spre fund. Adâncime 2,40 m (Diametrul = 1,40 — 2,20 m). La fundul gropii o laviță de pămînt cruțat. L = 0,90 m, l = 0,80 m, î = 0,40 m.

15. *Formă ovală*, tronconică în secțiune, cu pereții ușor bombați. Axele gurii: 170 x 1,50 m. Adâncime 1,80 m.

16. *Formă tronconică*, circulară în diametru (Diametrul = 1,50 m, diametrul fundului = 2,40 m). Adâncime 2,20 m.

III. Gropi menajere:

7 gropi de mici dimensiuni, circulare, ovale cu diametrul în medie de 1,50 m sau 1(1,5) x 2(1,5) m, de mică adâncime și cu fundul puternic albiat, coborînd, în punctul maxim, pînă la cel mult 1 m adâncime. Umplutura constă din fragmente ceramice mărunte (majoritatea atipice) și oase de animale fragmentare, cenușă uneori.

IV. Cuptoare și vetre

1. *Cuptor de ars ceramică*. Se păstrează doar camera de foc, grătarul complet distrus, de formă rotundă (Diametrul = 1,70 m). Gura de alimentare lungă de 1 m.

2. *Cuptor menajer de copt pîine*. Formă patrulateră, trapezoidală coborînd pe axa longitudinală. Lungimea păstrată = 1 m.

3. *Cuptor menajer* aflat în interiorul locuinței 1.

4. *Vatră ovală* de mari dimensiuni, suprainălțată, cu axele de 2,20 x 2 m aparținînd probabil unui cuptor exterior locuinței.

5. *Vatră circulară* (Diametrul = 2 m) de același tip.

Materialul arheologic predominant recuperat este cel ceramic la care se adaugă oase de animale și cîteva obiecte mărunte din bronz. Nu s-au găsit obiecte sau unelte din fier. Ceramica este de două categorii: lucrată la roată și lucrată cu mîna. Ceramica lucrată cu mîna, în cantitate mai redusă, este din pastă grosieră

cenușiu-cărmăzie aparținând unor vase de tipul oalei-borcan de dimensiuni mici și mijlocii. Ceramica lucrată la roată prezintă două variante: aspră la pipăit, cu o cantitate de nisip mai mare în compoziție, în majoritatea ei cenușie aparținând unor chipuri de mici dimensiuni, oale și strachini și, ceramica mai fină de tradiție romană predominant cenușie dar și roșie provenind de la vase de dimensiuni mai mari.

II. Așezare daco-romană, databilă în a doua jumătate a secolului III-începutul secolului IV.

III. *Bibliografie*: A. Bejan, *AnB*, I, 1981, p. 22—23; idem, *Banatica*, VI, 1981, p. 153—171; idem, *StIstB*, IX, 1983, p. 13—23.

54. IAM (com. Berliște, jud. Caraș-Severin)

I. Punctul "Prigor" înspre Milcoveni și spre sud de gară, apare ceramică cenușie, lucrată la roată, databilă în secolele III—IV e.n.

II. Cercetări de teren. Așezare daco-romană, secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: E. Iaroslavschi, Gh. Lazarovici, *ActaMN*, XVI, 1979, p. 460.

55. IAZ (com. Obreja, jud. Caraș-Severin)

I. În anul 1982, în apropierea satului Iaz a fost cercetat un edificiu de tip *villa rustica*, care prin structura sa se apropie de tipul de fermă agricolă. Inventarul arheologic este sărac. Datate pe bază de monete în prima jumătate a secolului III e.n.

II. Cercetări arheologice efectuate de P. Rogozea (Muzeul Caransebeș).

III. *Bibliografie*: P. Rogozea, *Raport prezentat la Sesiunea anuală de Rapoarte*, Ploiești, 1983.

56. IECEA MICĂ (com. Cărpiniș, jud. Timiș)

I. La ieșirea înspre est de sat, la 500 m de ultima casă, în stînga, se întinde o mare așezare daco-romană. Pe teren se observă urme de locuințe cu multe fragmente ceramice. În primul rînd, se remarcă ceramica lucrată cu mîna, nu prea fină în compoziție, decorată cu briu alveolari *fragmente ceramice cenușii*, lucrate la roată (ca tipuri de vase: oale de provizii, strachini etc.); *fragmente ceramice roșii*, dintr-o pastă roșie (îndeosebi oale și urcioare) și un singur mic fragment de *terra sigillata*.

2. În punctul Răspas, pe un promontoriu ușor înălțat față de restul terenului, promontoriu avînd un diametru de circa 250 m, au apărut urmele unor locuințe, alături de fragmente ceramice cenușii din secolele III—IV, lucrate cu roata și mai rar cu mîna, dintr-o pastă fină, roșie. Un fragment de fibulă din fier databilă în a doua jumătate a secolului II — prima jumătate a secolului III.

II. Cercetări de teren, încă inedite D. Benea. Așezări secolele II—IV.

57. ILIDIA (com. Ciclova Română, jud. Caraș-Severin)

I. În punctele "Dealul Armenilor" și "Moara Gherghinii" s-au identificat urmele a două așezări daco-romane, secolele III—IV.

2. În anul 1977 a fost cercetat un bordei cu un bogat material ceramic datat cu două monete de secolul IV e.n. descoperite în interior.

II. 1. Cercetări de teren; 2. Cercetări arheologice efectuate de I. Uzum, D. Țicu, încă inedite.

III. *Bibliografie*: E. Iaroslavschi, Gh. Lazarovici, *ActaMN*, XV, 1978, p. 257.

58. JABAR (jud. Timiș)

I. În vatra satului s-au făcut cercetări arheologice de către I. Stratan descoperindu-se urmele unei întinse așezări rurale cu locuințe avînd ca inventar alături de ceramică cenușie fină, lucrată la roată, o cantitate mare de zgură. Între piesele interesante se remarcă și o pintaderă paleocreștină de secolul IV e.n. Materialul se păstrează în Muzeul din Lugoj.

II. Cercetări arheologice efectuate de Muzeul din Lugoj, inedite.

59. JAMUL MARE (jud. Timiș)

I. 1. În "Șanțul Roman" în 1882 s-au descoperit mai multe piese arheologice, între care și o inscripție referitoare la legiunea a III-a Flavia felix.

2. Monete romane tirzii de la Claudius II Gothicul până la Constans.

II. Așezare antică secolele II—IV (?).

III. *Bibliografie*: Milleker, III, p. 266; D. Protase, *Problema continuității în Dacia în lumina arheologiei și numismaticei*, București, 1966, p. 174.

60. JEBEL (jud. Timiș)

I. 1. "Fabrica de cărămidă", în anul 1863 s-au descoperit mai multe vase într-un cimitir de înhumăție având unul sau două vase depuse da ofrandă în fiecare mormint. Cîteva din aceste vase se păstrează în Muzeul Banatului (nr. inv. 5528—5532).

2. Punctul "Țarigum" s-ar fi descoperit fragmente ceramice cenușii de secolele III—IV, monete.

II Cercetări de teren (informație N. Săcară). Așezare rurală secolele III—IV (?).

61. JUPA (TIBISCUM) (oraș Caransebeș, jud. Caraș-Severin)

I. 1. În anul 1967 a fost descoperit un depozit de unelte agricole în apropierea zidului de incintă de est al castrului mare format din: 1 brăzdar de plug, 3 sape, 1 săpăligă—tîrnăcop¹.

2. În pivnița Clădirii VIII a fost descoperită o seceră din fier.

3. În anul 1877 s-a descoperit la *porta pretoria* a castrului mare un brăzdar de plug².

4. În anul 1979, un cosor de vie descoperit într-o secțiune în afara castrului³.

5. Brăzdar de plug, fragment de cosor, descoperite în anii 1981—1982, încă inedite.

6. În pivnița Clădirii VIII din vicus, recipiente din lemn în care s-au descoperit semințe de cereale.

7. Prezența masivă în majoritatea edificiilor civile a unor fragmente de rîșniță, mortaria, sugerează activitatea cotidiană desfășurată pentru prelucrarea unor produse agricole.

8. Întinderea pe ambele maluri ale râului Tibiscum a așezării rurale și mai apoi a celei urbane într-o zonă propice agriculturii, brăzdată de o rețea de afluenți ai râului au oferit condiții prielnice practicării agriculturii.

9. O inscripție votivă dedicată lui Mithras pentru sănătatea lui P. Aelius Marius, cunoscut în tracia ca arendaș imperial (conductor) al pășunilor și salinelor, de către un sclav Hermandio, constituie o mărturie prețioasă a organizării pășunilor în această zonă⁴. P. Aelius Marius apare amintit și de alte două inscripții de la Micia⁵ și Domnești (jud. Bistrița—Năsăud)⁶ avînd calitatea de *conductor pascui et salinarum*.

Alte mărturii epigrafice referitoare la agricultura antică în zona Tibiscum nu se cunosc.

II. Cercetări arheologice efectuate de Muzeul Banatului și Muzeul din Caransebeș. Așezare antică urbană cu *villae rusticae*, așezare autohtonă secolele II—III existentă în preajma așezării mari urbane, continuitatea materială și spirituală a așezării urbane în secolele III—IV este documentată prin activitatea unor ateliere meșteșugărești și o orientare mai pronunțată spre agricultură.

III. *Bibliografie*: 1. M. Moga, D. Benea, *StComC*, II, 1977, p. 321—329.

2. C. M. Tăulea, *Oltenia*, IV, haiva, 1982, p. 81.

3. M. Moga, D. Benea, *op. cit.*

4. IDR, III, 1, 145: SIMN/ pro salute / P. Ael. Mari/ Hermandio/ act. Turran./ Dil. v. s. l. m. /.

5. CIL, III, 1363.

6. *ArchMold*, IV, 1966, p. 175 sq.

62. KUVIN (Iugoslavia)

I. 1. Urme de fortificație romană pe malul Dunării. Cărămizi cu ștampila leg. VII Claudia¹.

2. Descoperiri de monumente romane, geme, ceramică romană și cenușia romană tirzie, secolele II—IV e.n.

3. Localnicul Anton Schmick a descoperit în brăzdar de plug din fier (î=32 cm). Tot aici și un opaiț cu ștampila CURATI².

II. Descoperiri fortuite. Așezare romană secolele II—IV.

III. *Bibliografie*: 1. IDR, III, 1, p. 30.

2. Miljeker, II, p. 39—41; Berkeszi, p. 25.

63. LAPUȘNIC (com. Bara, jud. Timiș)

I. În anul 1868 s-a descoperit un tezaur de momente republicane romane, o parte a tezaurului s-a pierdut. În Muzeul Banatului se păstrează mai multe exemplare databile din epoca republicană (Aemilia, Barbatia, Caecilia, Roscia, Rubia, Rufia, Turia, Iulius Caesar, Augustus (3 bucăți), Hadrianus (2 bucăți), ceea ce constituie o dovadă a realizării unui nucleu înaintea cuceririi romane (în prima jumătate a secolului I e.n.) și apoi în timpul provinciei. Tezaurul a aparținut probabil unui autohton.

II. Așezare antică secolele II—III (?).

III. *Bibliografie*: Berkeszi, p. 26; D.Protase, *Autohtonii în Dacia (I)*, București, 1980, p. 176.

64. LAPUȘNICEL (jud. Caraș-Severin)

I. În punctul "Cetate" o construcție romană cu dimensiunile de 60 x 60 m de formă dreptunghiulară. În apropiere o mică construcție termală. Autorul săpăturilor nu opinează pentru o *villa rustica*, ci mai degrabă pentru o mică fortificație. Inventarul descoperit pînă acum este sărac, doar conducte de canalizare, ceea ce nu constituie un argument pentru această atribuire.

II. Cercetări sistematice Muzeul Reșița. Datate: secolul II-prima jumătate a secolului III.

III. *Bibliografie*: O.Bozu, *Banatica*, V, p. 187—200; M.Moga, N.Gudea, *Tibiscus*, IV, 1975, p. 136.

65. LENAUEHEIM (jud. Timiș)

I. În anul 1960 au intrat în patrimoniul Muzeului Banatului opt vase lucrate dintr-o pastă fină cenușie lucrată la roată (5 strachini, o oală de provizii și două oale cu două torți) date în secolele III—IV. Informații asupra contextului descoperirii nu se cunosc.

II. Așezare rurală secolele III—IV

III. *Bibliografie*: 1. A.Bejan, *Banatica*, II, 1973, p. 131—137.

66. LIEBLING (jud. Timiș)

I. În stînga drumului care duce spre Cerna pe o terasă înaltă ce coboară spre Tofaia a fost identificată o așezare întinsă cu multe fragmente ceramice cenușii lucrate la roată. Ca tipuri de vase se remarcă oalele de capacitate medie și castroane cu buza profilată (A 8).

II. Cercetări de teren. Așezare daco-romană secolele III—IV.

III. Cercetări efectuate în 1986 pentru I.E.E.L.I.F. Timiș, proiectul Șipet-Folea-Cerna.

67. LIPOVA (jud. Arad)

I. Așezare romană rurală în care au apărut monete romane, o stelă funerară fragmentară.

III. *Bibliografie*: TIR, L 34, p. 74.

68. MEHADIA (jud. Caraș-Severin)

I. 1. În punctul "Zidina" au fost cercetate castrul și thremele romane. Între riul Belareca și actuala șosea națională (E 94) se întinde așezarea civilă pe o lungi-

me de circa 1000 m. Pe întreaga suprafață apar fragmente de cărămizi, ceramică fragmentară, urme romane de construcții. Cimitirul antic se afla spre est de castru¹.

2. Cu ocazia cercetărilor efectuate în castru în anii 1942—1949 s-a descoperit o ceașcă dacică².

3. Monetele descoperite în castrul de la Mehadia cuprind o paletă cronologică largă în secolele II—IV³.

4. Localitate identificată cu anticul *Praetorium*.

II. Cercetări sistematice în anii 1942—1949. Așezare rurală secolele II—IV.

III. *Bibliografie*: 1. N. Gudea, *Tibiscus*, IV, 1975, p. 122.

2. M. Macrea, *SCIV*, II, 1, p. 293, nota 9.

3. N. Gudea, *SCIVA*, 26, 1975, p. 147—151; E. Chirilă, N. Gudea, I. Stratan, *Trei tezaure, romane de secolul IV din Banat*, Lugoj, 1974, p. 72. nr. 25.

69. *MERCINA* (com. Vărădia, jud. Caraș-Severin)

I. Pe terasele deasupra luncii Carașului, în stînga drumului spre Greoni, ceramică dacică și cenușie lucrată la roată.

II. Cercetări de teren. Așezare daco-romană rurală (?).

III. *Bibliografie*: E. Iaroslavschi, Gh. Lazarovici, *ActaMN*, XVI, 1979, p. 454.

70. *MILCOVENI* (jud. Caraș-Severin)

I. 1. În punctele "Grădinile din deal", "Prislana", "Moara din vale" au apărut fragmente ceramice cenușii lucrate la roată.

II. Cercetări de teren. Așezări daco-romane, secolul III—IV e.n.

III. *Bibliografie*: E. Iaroslavschi, Gh. Lazarovici, *ActaMN*, XVI, 1979, p. 450, idem, *ActaMN*, XV, 1978, p. 256.

71. *MOLDOVA-NOUA* (jud. Caraș-Severin)

I. 1. Descoperiri mai vechi de inscripții, ștampile romane ale: coh. III Delm., *N(umerus) D(ermanorum) R...*¹.

2. Pe drumul spre Măcești, la poalele dealurilor s-a descoperit pe o arie destul de restrînsă ceramică cenușie lucrată la roată.

3. În punctul "În vii" — fragmente ceramice, fragmente de țigle, cărămizi de secolele III—IV².

4. Punctul "Săliște" a fost cercetată parțial o necropolă antică datată în secolele II—III³; s-au descoperit mai multe morminte: 8 de înhumăție, 2 de incinerăție, databile în secolele II—III pe baza inventarului.

5. Punctul "Vinograd" la sud-est pe malul Dunării spre Pescari: au fost dezvelite două locuințe de secolele III—IV. Un *semibordei* rectangular la adîncimea de 0,80 m. În colțul de sud-est al locuinței — vatra (1,80 x 1,10 m), avînd în preajmă o groapă menajeră. *Inventar*: ceramică lucrată la roată cenușie fină (32%), cenușie zgrunțuroasă de tradiție romană (17,6%), roșie-cărămizie (4%); piepten de os bilateral; 4 fusaiole, o plăcuță de bronz, 3 monete (1 — din 161, două puternic corodate de secolul IV e.n.); cantitate mare de oase: mamifere mari (78%), păsări (1%), pește (0,6%). *Locuința de suprafață* (2,50 x 2,20 m) cu colțurile rotunjite apare la adîncimea de 0,55 m. Vatra mică (Diametrul = 0,50 m) a fost realizată din fragmente de cărămidă romană. O a doua vatră a fost dezvelită în afara locuinței. *Inventar*: ceramică cenușie fină, lucrată la roată (41%), zgrunțuroasă cenușie (21%), roșie (12%), glazurată (0,9%), un cuțit, 2 fusaiole, 2 gresii, o fibulă din fier, 2 sape, o seceră, topor, foarfecă, teslă, 3 monete: Traianus Decius (1), Constantin II (341—346)⁴.

6. La 500 m de această așezare a fost recuperat un tezaur antic de secolul IV e.n. format din 116 monete⁵.

7. Pe malul Dunării s-a descoperit o cană cenușie lustruită cu caneluri avînd în interior două fibule cu capete de ceapă, o bară de bronz cu vîrf ascuțit și o fibulă cu picior întors pe dedesubt⁶.

II. 1—3, 7. descoperiri fortuite; 3—6 cercetări arheologice efectuate de Muzeul Reșița.

III. *Bibliografie*: 1. IDR, III, 1, p. 52—55.

2. E. Iaroslavschi, Gh. Lazarovici, *ActaMN*, XV, 1978.

3. O. Bozu, comunicare prezentată la Sesiunea *În memoriam Constantini Daicoviciu*, 1982.

4. Idem, Sesiunea *In memoriam Constantini Daicoviciu*.

5. D. Bălănescu, *ActaMN*, XIX, 1982, p. 380 sq.

6. Idem, p. 373—384.

72. MOLDOVITA (jud. Caraș-Severin)

I. În colecția Muzeului Banatului se păstrează trei vase cenușii lucrate la roată, descoperite fortuit cu mulți ani în urmă: 2 câni, 1 urciur, databile în secolele III—IV e.n. (nr. inv. 1251, 1270, 1269).

II. Așezare rurală daco-romană secolele III—IV e.n.

III. *Bibliografie*: A. Bejan, *AnB*, I, 1981, p. 24.

73. OMOR (jud. Timiș)

I. 1. La ieșirea înspre nord a satului au apărut urmele unei așezări rurale. Pe malul râului Bîrzava, în anul 1903 s-au observat urmele unei mici fortificații romane (40 x 90 m).

III. *Bibliografie*: Milleker, III, p. 234.

74. ORȘOVA (jud. Mehedinți)

I. 1. În colecția Muzeului Banatului se păstrează provenind din colecția Pongrácz un brăzdar de plug din fier (nr. inv. 2400).

2. În Muzeul Școlar al Liceului din Orșova se păstrează mai multe unelte din fier provenind din săpăturile efectuate într-o serie de descoperiri fortuite de pe vatra anticului oraș.

3. Așezare civilă Dierna, ridicată la rangul de *municipium* de către Septimius Severus a constituit prin poziția sa o poartă de intrare în provincia nord-dunăreană. Cercetările arheologice întreprinse între anii 1964—1969 în vatra anticei așezări au identificat mai multe edificii rămase în mare parte inedite. O singură *villa suburbana* a fost dezvelită prin cercetările efectuate de V. Wollmann și ea inedită. Inventarul ei nu se cunoaște. În cetatea romană tirzie s-au descoperit mai multe unelte din fier având diverse destinații: dalți, topoare etc.¹

4. O așezare romană rurală a fost identificată pe Valea Mala lângă satul Eșelnița (lângă Orșova). Urme de construcție, ceramică. Așezare dispărută în urma construirii hidrocentralei de la Porțile de Fier.

5. *Jupainic* (suburbie a Orșovei, jud. Mehedinți) — pe malurile ogașului Isnia o întinsă așezare daco-romană databilă pe baza inventarului în sec. II—IV².

II. 1, 2, 4, 5 descoperiri fortuite. 3. Cercetări sistematice 1966—1968.

III. *Bibliografie*: 1. E. Bujor, *Atlasul complex "Porțile de Fier"*, București, 1972, p. 196; D. Popescu, *SCIV*, XVIII, 1967, 3, p. 537; *SCIV*, XX, 1969, 3, p. 499; *SCIV*, XXI, 1971, p. 519.

75. PALANKA Iugoslavia

I. În apropierea malului Dunării se constată urmele unor materiale de construcție romane, statuete, opaițe, fragmente ceramice. Se remarcă descoperirea a 5 rîșnițe din piatră, formate din cîte două piese.

II. Descoperiri fortuite. Așezare antică secolele II—IV.

III. *Bibliografie*: Milleker, II, p. 56.

76. PARTA (com. Șag, jud. Timiș)

I. 1. În colecția Muzeului Banatului se păstrează dintr-o descoperire mai veche un vas lucrat dintr-o pastă cenușie, lucrată la roată (nr. inv. 1259)¹.

2. Punctul "Sarca Bara" au fost descoperite fragmente ceramice cenușii lucrate la roată databile în secolele III—IV.

3. între Parța și Peciu Nou, km 17, au fost descoperite fragmente ceramice cenușii, zgură, fragmente de rîșniță din tuf vulcanic (informație Gh. Lazarovici).

II. Cercetări de teren. Așezări rurale secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: 1. A. Bejan, *AnB*, I, 1981, p. 24.

77. PERLĂM (jud. Timiș)

I. Din descoperiri fortuite se păstrează în Muzeul Banatului mai multe vase și fragmente ceramice cenușii, lucrate la roată (nr. inv. 1246, 1287, 1261, 1291). Tot în Muzeul Banatului se păstrează o serie de descoperiri ceramice de pe vatra satului, în două colecții achiziționate de muzeu în ultimii ani: col. Fuchs (Sînnicolau Mare) și Schiffmann (Periam).

II. Așezări daco-romane secolele III—IV.

78. PESAC (jud. Timiș)

I. Așezare daco-romană sesizată în vatra satului, databilă pe baza descoperirilor de ceramică cenușie, lucrată la roată, secolele III—IV.

II. Cercetări de teren, informație Al. Rădulescu.

79. PESCARI (jud. Caraș-Severin)

I. 1. Așezarea antică a fost identificată pe teren cu mulți ani în urmă¹.

2. Brăzdare de plug menționate în *Repertoriul arheologic al Transilvaniei* (ms.) ca fiind descoperite în intravilanul localităților Pescari și Moldova Veche².

II. Așezări rurale secolele II—IV.

III. *Bibliografie*: 1. TIR L 34. P. 49.

2. C.M. Tătulea, Oltenia, IV, Craiova, 1982, p. 75.

80. PETNIC (com. Iablașița, jud. Caraș-Severin)

I. 1. Punctul "Var" în spațiile cimitirului actual a fost descoperită o inscripție funerară.

2. În punctul "Seliște" urme de cărămizi romane, ceramică provincială.

3. Carieră de piatră utilizată pentru castrul de la Mehadia.

II. Cercetări de teren. Așezare rurală secolele II—III.

III. *Bibliografie*: 1. M. Moga, N. Gudea, *Tibiscus*, IV, 1975, p. 135—136.

2. OTS, p. 34.

PESCHLA (jud. Timiș)

I. 1. În anul 1960, cercetări de teren lângă livada IAS Giarmata au apărut fragmente ceramice cenușii lucrate la roată, secolele III—IV.

2. La ieșirea din sat spre Lipova — urmele unei alte așezări rurale, din care s-au recuperat fragmente ceramice cenușii din pastă fină, lucrate la roată, cât și din pastă aspră cu pietricele în compoziție, lucrate la roată. Material inedit.

II. Cercetări de teren. Așezări rurale secolele III—IV.

81. POJEJENA (jud. Caraș-Severin)

I. 1. Castru roman aflat în apropierea Dunării. În imediata apropiere se întinde așezarea civilă (*vicus*)

2. În anul 1970 în șanțul de pe latura de vest a castrului a apărut o ceașcă dacică databilă la mijlocul secolului III—prima jumătate a celui următor.

II. Cercetări arheologice Institutul de Arheologie Cluj-Napoca și Muzeul Banatului.

III. *Bibliografie*: N. Gudea, I. Uzun, *Banatica*, II, 1973, p. 89; D. Protase, *Autohtonii*, p. 145—146.

82. PRIGOR (jud. Caraș-Severin)

I. În punctul "Odăii", în dreptul troiței s-au descoperit fragmente ceramice romane, monete, urme de ziduri, o inscripție fragmentară, o cărămidă cu stam-pila LEG IIII FF.

2. În muzeul școlii ar fi existat mai multe piese, între care și două monete de la Julian Apostata și Iustinianus.

II. Cercetări de teren. Așezare rurală antică secolele II—III e.n.

III. *Bibliografie*: M.Moga, N.Gudea, *Tibiscus*, IV, 1975, p. 138.

83. *RAMNA* (jud. Caraș-Severin)

I. În punctul Beran în anul 1961 prof. M.Moga a efectuat cercetări arheologice pentru dezvelirea parțială a unei construcții romane rurale. Într-o încăpere a clădirii (notată simbolic I) se observă două nivele de refacere a edificiului, în cea de a doua încăpere — urme de încălzire cu hypocaust, din cărămizi mici de 20 x 20 cm, ce mențineau pardoseala încăperii; praefurnium — era amplasat la mijlocul peretelui clădirii. Inventarul locuinței este aproape inexistent, câteva fragmente ceramice, cuie din fier, un pilum.

Au fost identificate mai multe cuptoare de ars ceramică și materiale de construcție.

II. Așezare de tip *villa rustica*, secolele II—III e.n. Datele sînt luate din jurnalul de șantier al prof. M.Moga, nu se mai păstrează nici un fel de date privind dimensiunile clădirii.

84. *RECAȘ* (jud. Timiș)

I. 1. În anul 1878 s-a descoperit un tezaur de monete de argint datînd din secolul III e.n., într-un șanț de canalizare, cu un lăntșor de argint dacic cu panda-tive¹.

2. În colecția Muzeului Banatului se păstrează cu vas din ceramică cenușie databilă în secolele III—IV².

II. Descoperiri fortuite. Așezare daco-romană secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: 1. *ArchErt*, s.v. XIII, p. 161.

2. A.Bejan, *AnB*, I, 1981, p. 24.

85. *REMETEA MARE* (jud. Timiș)

I. 1. În hotarul satului au fost depistate cinci așezări daco-romane din veacurile II—IV (punctele "Săliște", "Mormiști", "Cetățuia", la nord de sat, spre Ianova, și la vest de stat, spre Ghiroda Nouă).

2. Tot pe teritoriul comunei, în hotarul satului Bazoșu Nou a fost descoperită o așezare daco-romană din veacurile II—V e.n.

II. Cercetări de teren. Așezări daco-romane secolele II—V.

III. Fl.Medelej, *Remetea Mare, vatră de civilizație multimilenară*, pliant expoziție Remetea Mare, 1983.

86. *RUDARIA* (azi Eftimie Murgu, jud. Caraș-Severin).

I. 1. În punctul "Comoara" la 200—300 m în linie dreaptă de șoseaua Prilipeț-Eftimie Murgu, în dreptul celui de al doilea stîlp de curent electric se constată urme de construcții romane (materiale de construcții, fragmente ceramice romane).

2. În punctul "La spînzurători", în anul 1895 s-au descoperit sarcofage romane (după o notiță de pe Evangheliarul de Rîmnici 1724 din Biserica comunei Prigore¹).

3. Pe teritoriul satului s-au descoperit monete romane².

II. Cercetări de teren. Așezare romană secolele II—III.

III. *Bibliografie*: 1. O.Bozu, C.Secărin, *Banatica*, V, 1979, p. 556.

2. M.Moga, N.Gudea, *Tibiscus*, V, 1979, p. 138—139.

87. *SACOȘU MARE* (com. Darova, jud. Timiș)

I. Punctul "Burău" se constată existența unei așezări rurale deschise, cu mai multe nivele de locuire. Locuirea daco-romană se caracterizează prin locuințe (semibordeie) avînd ca inventar, ceramică lucrată la roată de factură provincială romană ornamentală cu decor incizat, un cuțit din fier, fusaiole.

II. Cercetări arheologice efectuate de M.Moroz (Muzeul Lugoj).

88. *SATCHINEZ* (jud. Timiș)

I. 1. În punctul "Pămîntul galben", în anul 1973, în urma unor lucrări de excavație, în ruptura malului s-au identificat 8 gropi (7 fiind gropi simple, puțin

adâncite în pământ 0,40—0,60 m — de formă dreptunghiulară cu colțurile rotunjite sau ovale, cu puține resturi ceramice în umplutură). A opta groapă este o groapă de provizii în formă de clopot cu pereții puternici arși. Dimensiuni: diametrul gurii: 0,80 m, diametrul fundului 1,50 m, adâncime 2 m, (1,20 m sub stratul de cultură). În interior s-a descoperit o cantitate de cenușă, dovedind o îndelungată utilizare, alături de fragmente ceramice cenușii și roșii, lucrate la roată executate dintr-o pastă fină. Totodată a apărut și un mic fragment de amforă romană¹.

2. Lîngă fosta baltă a comunei Satchinez — vestigii daco-romane (cercetări de teren) și fibulă romană de secolul IV e.n. găsită cu ocazia cercetărilor arheologice din anul 1979².

II. Cercetări de teren și săpături arheologice. Așezări daco-romane.

III. *Bibliografie*: 1. A.Bejan, *AnB*, I, 1981, p. 21—22; idem, *StIstB*, IX, 1983, pl. V/a.

2. Al. Rădulescu, *MCA*, Tulcea, 1980, p. 524, 529.

89. SARAVALA (com. Sînpetru Mare, jud. Timiș)

I. Din cercetări mai vechi se păstrează în colecția Muzeului Banatului, fără a cunoaște contextul exact al descoperirii lor, ceramică cenușie lucrată la roată, mărgelile, semințe de plante (nr. inv. 9364, 9366).

II. Cercetări de teren. Așezare rurală secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: D.Benea, *StIstB*, IX, 1983, p. 10.

90. SATU NOU (com. Lovrin, jud. Timiș)

I. 1. Din descoperiri mai vechi fortuite se păstrează în Muzeul Banatului mai multe fragmente ceramice cenușii, lucrate la roată (nr. inv. 7888, 7900, 9371—9374)¹.

2. La sud de localitatea Satu Nou pe teren se observă urmele unei așezări daco-romane, secolele III—IV (informație A.Rădulescu).

II. Așezare daco-romană, secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: D.Benea, *StIstB*, IX, 1983, p. 10.

91. SĂCĂLAZ (jud. Timiș)

I. Între localitățile Timișoara-Săcălaz, la sud de calea ferată Timișoara — Jimbolia, pe teren, se observă urmele unei așezări evidențiate prin fragmente ceramice romane tirzii, caracteristice secolelor III—IV.

II. Cercetări de teren. Așezare rurală secolele III—IV.

III. *Bibliografie*: Fl.Medelet, I.Bugilan, *Tibiscus*, 3, 1974, p. 89.

92. SICHÉVITA (jud. Caraș-Severin)

I. În punctul "Zasloane", fragmente ceramice cenușii de secolul IV e.n.

II. Cercetări de teren. Așezare rurală secolele III—IV (?)

III. *Bibliografie*: E.Iaroslavski, Gh.Lazarovici, *ActaMN*, XV, 1978, p. 256.

93. SÎNNICOLAU MARE (jud. Timiș)

I. 1. Fabrica de cărămidă Fușajtar Ștefan — în anul 1947 urmele unui cimitir roman, databil în secolul III.

2. "Cărămidăria veche" s-au descoperit fragmente ceramice romane și partea superioară a unei rîșnițe.

3. În punctul "Seliște" între drumul care duce la Saravale și un șanț mare numit "Vale" au fost efectuate cercetări într-un cimitir roman. S-au dezvelit 6 morminte de înhumăție. Datarea lor nu se poate face cu exactitate.

4. Pe malul estic al vechiului curs al râului Aranca se observă urmele unei așezări de secolele III—IV e.n. (informație Al.Rădulescu)¹.

5. În colecția Muzeului Banatului se păstrează mai multe vase databile în secolele III—IV (nr. inv. 6792, 7726, 7735, 7763, 7767, 4190, 6519, 6529, 6539, 6526, 4555)².

II. Cercetări de teren.

III. Așezări rurale daco-romane secolele III—IV.

IV. *Bibliografie*: 1. M.Moga, N.Gudea, *Tibiscus*, IV, 1975, p. 141—145).2. A.Bejan, *ÂnB*, I, 1981, p. 24; D.Benea, *StIstB*, IX, 1983, p. 10.

94. SLATINA TIMIȘ (MĂSCLIANIȘ) (jud. Caraș-Severin)

I. În anul 1881 C.Torma a găsit în vatra satului urmele unei așezări antice întinse.

II. Cercetare de teren.

III. Așezare antică, secolele II—III e.n.

IV. *Bibliografie*: Milleker, p. 63.

95. SURDUCU MARE (CENTUM PUTEA) (jud. Caraș-Severin)

I. Urmele unei fortificații romane la care se constată două nivele de locuire. În apropiere se întinde așezarea rurală.

II. Cercetări sistematice și de teren.

III. Așezare antică, secolele II—III.

IV. *Bibliografie*: D.Tudor, *OTS*, p. 1552.

96. ȘOȘDEA (com. Măureni, jud. Caraș-Severin)

I. 1. În punctul "Giuri-can" s-a descoperit un cuptor de redus minereu de fier¹.2. În punctele "La par", "Gomile", la "Odăi", "Între rîuri", "Valea Urișului" au fost descoperite urmele unor așezări rurale daco-romane, unde au apărut fragmente ceramice cenușii și mari cantități de zgură².

II. 1. Sondaj 1962; 2. Cercetări de teren.

III. Așezări rurale daco-romane, secolele III—IV.

IV. *Bibliografie*: 1. E.Iaroslavschi, *ActaMN*, XIII, 1976, p. 231—237.2. E.Iaroslavschi, G.Lazarovici, *ActaMN*, XV, 1978, p. 257.

97. TEREGOVA (AD PANNONIOS) (jud. Caraș-Severin)

I. 1. Castru și terme militare lângă care apar numeroase urme de construcții antice aparținând așezării civile.

II. Sondaje arheologice.

III. Așezare rurală secolele II—III.

IV. *Bibliografie*: N.Gudea, *Banatica*.

98. TICVANIUL MIC (com. Ticvaniul Mare, jud. Caraș-Severin)

I. 1. Punctul "Gomile", o zonă întinsă în care apare ceramică cenușie, lucrată la roată, secolul IV e.n.¹.2. Între Ticvaniul Mic și Greoni (200 m de gara Greoni) — ceramică de factură romană provincială².

II. Cercetări de teren.

III. Așezări rurale daco-romane, secolele II—IV.

IV. *Bibliografie*: 1. E.Iaroslavschi, G.Lazarovici, *ActaMN*, XVI, 1979, p. 454.2. Idem, *ActaMN*, XV, 1978, p. 257.

99. TIMIȘOARA (jud. Timiș)

I. În anul 1854, în urma unei explozii la pulberăria situată între cartierele Cetate și Mehala, au ieșit la iveală cărămizi și fragmente ceramice de factură romană, monete de la Probus și Dioclețian. În anul 1864 au fost găsite 11 monete romane, printre care: Hadrianus, Faustina Senior, Antoninus Pius, Annius Verus, Septimius Geta, Publius Helvius Pertinax. Monete romane postaurcliene găsite cu diferite ocazii în anii 1842, 1843, 1874 și 1903 (Constantinus I, Constantinus II, Iulianus Apostata etc.)¹.I. 2. În vatra municipiului au fost descoperite fragmente de *terra sigillata*, ornamente cu motive zoomorfe, un compas din fier, fibule, zaruri, vîrfuri de lance².

I. 3. "Cartier Mehala". În apropierea cantonului de cale ferată de pe linia Timișoara-Arad, pe un teren relativ plan s-au descoperit urme de locuire antică.

Materialul ceramic recuperat constă mai ales din ceramică cenușie lucrată la roată dintr-o pastă fină bine arsă; alături de această ceramică se află și ceramica grosieră lucrată cu mîna sau la roată de culoare maronie-brună³.

I. 4. "Mehala". Pe terenul agricol aparținînd CAP Mehala se observă o ușoară denivelare, pe care apar fragmente ceramice cenușii lucrate la roată, cu ornamente lustruite, tipice secolelor III—IV. Material asemănător a apărut și în alte două puncte din aceeași zonă⁴.

I. Punctul "Gara Ronaț". În fața gării, peste liniile de cale ferată, au fost descoperite în anul 1982 pe o suprafață întinsă de circa 500/200 m, fragmente provenind de la vase cenușii lucrate la roată. Pe întreaga suprafață apar urme de locuințe, vetre (informație D.Beneă).

I. 6. Punctul "Cioreni" — lotul experimental al Institutului Agronomic. În anul 1980 cu ocazia unor lucrări de asanare a unor mlaștini a fost identificată o întinsă așezare daco-romană. Cercetările arheologice întreprinse în anii 1981—1982 au permis dezvelirea de 5 locuințe și identificarea altora două, a unor gropi de provizii, a unei fîntini. Inventarul arheologic completează informațiile referitoare la așezare.

Locuințele sînt bordeie sau semibordeie adîncite în pămînt. Ele apar la o adîncime ce variază între 0,80 — 0,50 m. Bordeiele au o formă rectangulară sau pătrată cu colțurile rotunjite. Dimensiunile lor variază între: 4,50 — 2,50 m (de exemplu: I = 3,30 x 2,50 m; II = 4,20 x 3 m; III = 4 x 3,75 m; IV = 2,75 x 2,50 m; V = 4,50 x 4 m).

De obicei, bordeiele mai păstrează urmele de pari între care se ridică peretele de nuiel și lipit apoi, cu chirpici amestecat cu pleavă. La unele bordeie (III, IV) se păstrează și amprente de un stîlp central ce susținea acoperișul realizat probabil din stuf (avînd în vedere existența mlaștinilor din apropiere).

În genere, locuințele de la Cioreni sînt lipsite de vetre de foc, doar în două locuințe (I, II) s-au putut observa urmele unor vetre săpate mult în peretele vestit al încăperii. Vetrele trebuie să fi existat în imediata apropiere a bordeiului. Ele nu au fost surprinse în cursul sondajelor efectuate de noi.

În apropierea bordeiului III la circa 3 m spre nord a fost dezvelită o groapă menajeră (adîncă de 0,60 m de la nivelul actual al solului). Într-o singură secțiune a fost dezvelită o groapă de provizii cu pereții lutuți cu grijă și arși. În interiorul s-au descoperit cîteva fragmente de chip mare cenușiu, alături de ceramica lucrată cu mîna.

În apropiere de locuința bordei V a fost dezvelită o fîntînă cu un diametru de 1,65 m (adîncimea ei începea la 0,45 m de la nivelul actual al solului). Pereții cilindrici de lut ai fîntinii prezintă o duritate pînă la adîncimea de 0,80 m, care în continuare nu se mai observă, pereții fiind îmbibați cu apă, nivelul pînzei freatice fiind foarte ridicat. Fîntina, abandonată încă din antichitate, nu a putut fi cercetată decît pînă la adîncimea de 2,50 m, datorită infiltrațiilor de apă. În nivelul superior s-au descoperit fragmente de chirpici, alături de ceramică cenușie fină lucrată la roată și dăcică lucrată cu mîna (fragmente de oale-borcan), zgură metaliferă, un mic creuzet din ceramică, un cuțit din fier, cîteva mărgelile din sticlă.

Inventarul arheologic descoperit în așezarea de la Cioreni-Tișoara este relativ sărac, constă în majoritate din ceramică, cu o paletă diversă de forme. Ceramica se împarte în două categorii: lucrată la roată și cu mîna, la care se adaugă și fragmentele de *terra sigillata* cu o a treia categorie, neconcludent reprezentată. Ceramica lucrată cu mîna este reprezentată printr-o pastă grosolană, arsă pînă la negru, friabilă, dar și prin fragmente de culoare maronie, cu o pastă mai densă. Formele de vase obișnuite sînt: oala-borcan, cătuia, strecurătoarea.

Ceramica cenușie, lucrată dintr-o pastă densă, cu mică în compoziție, la roa-

tă. Formele tipice sînt *chipurile* de mari dimensiuni, *strachinile* formează categoria cea mai numeroasă; *oalele* de dimensiuni medii, *cănițele*.

Ceramica roșie romană este lucrată dintr-o pastă fină, cu puțin degresant, la roată. Formele tipice sînt urcioarele, strachinile caracteristice secolelor II—III e.n.

Statistic ceramica autohtonă lucrată cu mîna reprezintă: 61% din întregul inventar ceramic, cea cenușie 36%, ceramica roșie 3% (nu s-au inclus cele patru fragmente de *terra sigillata* ce constituie o cantitate infimă).

Inventarul metalic constă dintr-o *fibulă* cu picior întors pe dedesupt, tipică pentru sfîrșitul secolului II — începutul celui următor și un mic cuțit din fier.

Mărgelele descoperite se împart astfel: 1 de lut, 7 de sticlă, 1 de chihlimbar, 1 de carneol. Piese de sticlă și carneol pot să provină din atelierul de sticlă de la Tibiscum.

Așezarea de la Cioreni-Tișișoara se află pe un promontoriu mai ridicat înconjurat de mlaștini, care de fapt protejau așezarea împotriva unor eventuale pericole externe, oferind condiții prielnice procurării celor necesare traiului prin creșterea vitelor, vînat, pescuit, dovadă materialul osteologic descoperit.

II. 1—2 urme de așezări din perioada romană.

3—5 așezări rurale daco-romane, secolele III—IV e.n.

6. așezare rurală daco-romană, secolele II—IV e.n.

III. 1—2 descoperiri întîmplătoare; 3—5 cercetări de teren; 6— sondaje arheologice 1980, săpături sistematice 1981—1982 (Muzeul Banatului).

IV. *Bibliografie*: 1. Milleker, p. 67.

2. *Tișișoara 700 (Pagini din trecut și azi)*, *Tișișoara* 1969, p. 33—35;

3. Fl. Medeleț, I. Bugilan, *Tibiscus*, 3, 1975, p. 82

4. Idem, p. 83—87.

5. D. Benea, A. Bejan, M. Mare, *StIstB*, 1986.

100. TOMNATIC (jud. Tișiș)

I. 1. Punctul "Cărmidărie" — așezare daco-romană cu locuințe-semibordeie date cu ceramică cenușie din secolele III—IV e.n.

2. La 800 m sud de sat se pot observa urmele unui cimitir databil în veacurile III—IV e.n.

3. Fabrica de cărămizi — cîteva piese lucrate la roată se păstrează în colecția Muzeului Banatului (nr. inv. 7884—7887, 7963), alături de cîteva podoabe¹.

II. Cercetări de teren.

III. Așezări rurale daco-romane, secolele III—IV e.n.

IV. *Bibliografie*: D. Benea, *StIstB*, IX, 1983, p. 10.

101. ULIŪC (com. Sacoșu Turcesc, jud. Tișiș)

I. 1. În colecția Muzeului Banatului se păstrează provenind din descoperiri mai vechi ceramică, lucrată la roată, secolele III—IV (strachini-castroane) (nr. inv. 966, 968, 1257)¹.

III. Așezare rurală daco-romană, secolele III—IV (?).

IV. *Bibliografie*: A. Bejan, *AnB*, I, 1981, p. 24.

102. VALEA MARE (com. Pîrliug, jud. Caraș-Severin)

I. Urme de spălare a nisipului aurifer.

III. Așezare antică secolele II—III e.n.

IV. *Bibliografie*: Milleker, p. 67.

103. VĂRĂDIA (ARCIDAVA) (jud. Caraș-Severin)

I. 1. Pe dealul "Chilii" au fost identificate urmele unei așezări dacice cu morminte de incinerare. În locul numit "Rovina" apar urmele unei așezări civile ce s-a format în preajma castrului unde s-au descoperit întîmplător fragmente ceramice romane, monete), fibule etc. Întinderea așezării nu se poate preciza. Monete databile în secolele II—III e.n. Au fost deistate și fragmente ceramice ce-

nușii lucrate la roată din secolele III—IV e.n. pe șoseaua spre localitatea Grădinari.

2. Punctul "Dîmbul Odăii" în stînga castrului — fragmente ceramice cenușii din secolele III—IV.

II. 1—2 Cercetări de teren.

III. Așezări databile în secolele II—IV.

IV *Bibliografie*: D.Protase, *Autohtonii*, p. 149; E.Iaroslavschi, Gh.Lazarovici, *ActaMN*, XVI, 1979, p. 453—454.

104. VRANIUȚ (*com. Răcăjdia, jud. Caraș-Severin*)

I. 1. Punctele: "Cuibul Stîrcului", Ogoară, "Rovine", "Livezi", "Cărmidărie" — fragmente ceramice lucrate la roată de secolele III—IV.

2. Mormînt de incinerare în urmă cu capac, oase de copil de doi ani (informație O.Bozu).

II. Cercetări de teren.

III. Așezări daco-romane, secolele III-IV (?).

IV. *Bibliografie*: E.Iaroslavschi, Gh.Lazarovici, *ActaMN*, XV, 1978, p. 256; idem, *ActaMN*, XVI, 1979, p. 457.

105. VRSAC (Iugoslavia).

I. 1. Pe teritoriul orașului sînt atestate mai multe puncte în care sînt cunoscute o serie de descoperiri antice romane, ca și o serie de așezări rurale datate în secolele II—IV e.n. În diferite puncte: Dvoriște Eparhiei Banata, Parcul orașenesc etc. sînt cunoscute descoperiri de unelte agricole romane, vetre, chiar și un atelier de olărie databil în secolul IV. e.n.

1. Parcul orașenesc, două stele funerare (CIL, III, 6273, 6274), urme de construcții romane, materiale de construcție, fragmente de monumente din marmoră (capiteluri).

2. În anul 1890, în dreptul "casei lui Georgevici" s-a descoperit o rîșniță formată din două părți; la fel, în anul 1892 în punctul Postblinge, un fragment de rîșniță.

3. În anul 1888 în punctul Ludos — două rîșnițe bine conservate, alături de monete de argint datate între 69—192 e.n.

4. În anul 1895 la construcția căii ferate Vrsac-Lugoj, lângă cărămidăria lui Brandeiss — la 0,70 m adîncime s-au găsit mai multe unelte din fier romane: 3 brăzdare de plug, două topoare, o seceră și un obiect cu destinație necunoscută (Dimensiuni = brăzdare de plug: 17,5 x 90 cm; 1,40 x 95 cm; 1,50 x 95 cm; topoarele L = 20 cm; seceră, lipsă vîrf L = 5 cm).

5. Punct Crnvenka. În anul 1893, la 165 m de polul de cale ferată s-au găsit două topoare din fier, o săpăligă și trei vase: o cană din pastă cenușie lucrată la roată, un vas din pastă fină și un capac avînd o verigă din argint.

6. În anul 1896 s-au descoperit două brăzdare de plug intacte (I = 21 cm, II = 20,5 cm), descoperite la circa 60 m de calea ferată, alături de două securi.

II. Așezări rurale antice secolele II—IV e.n.

III. *Bibliografie*: Milleker, p. 72—83.

106. ZRENJANIN (Iugoslavia)

I. În pusta Bantelek, înainte de anul 1849, s-au descoperit vase, cărămizi și urme de ziduri masive romane. Alte informații nu se cunosc.

II. Așezare rurală romană.

III. *Bibliografie*: Milleker, p. 14.

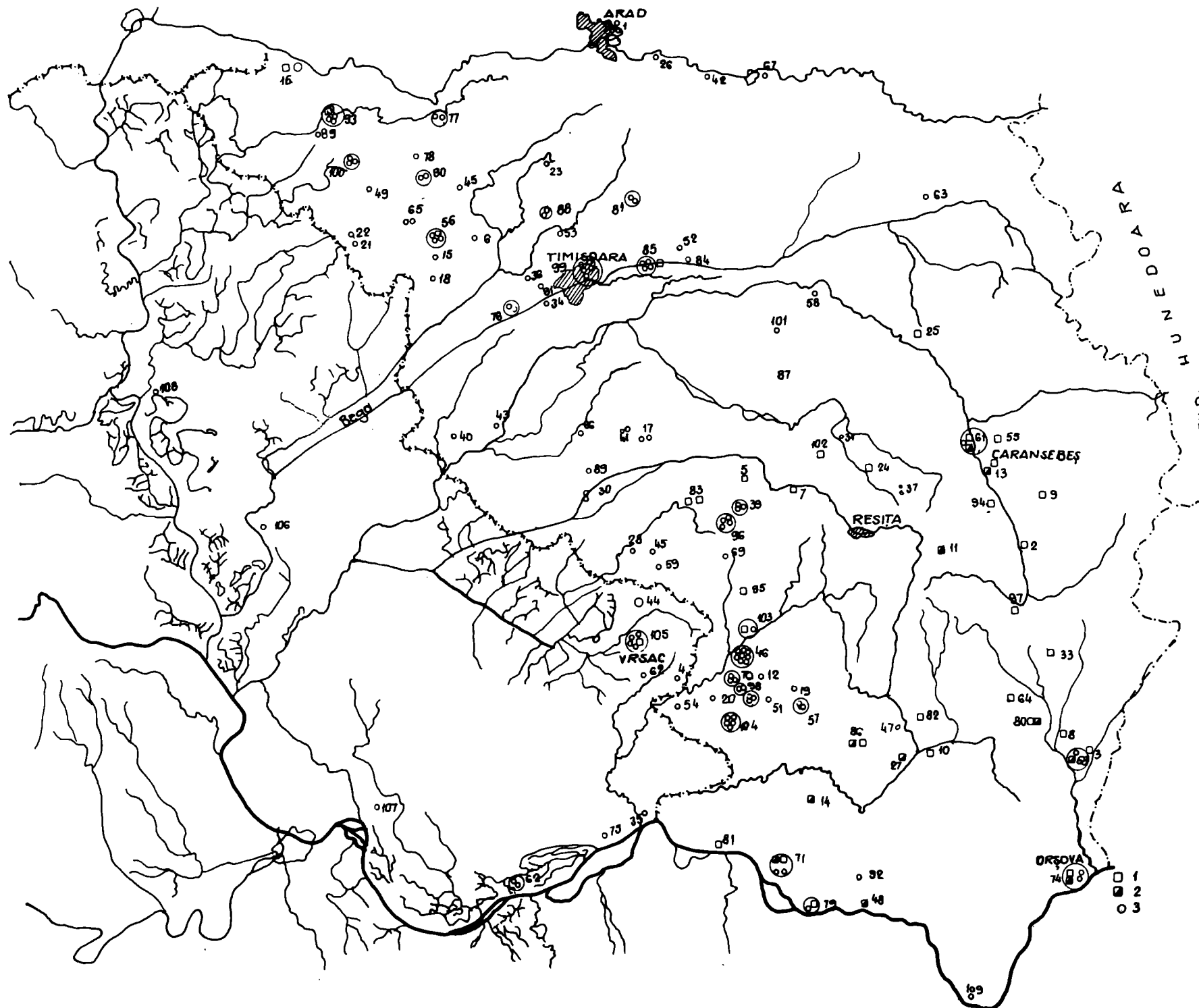

FIG. 1. Așezări rurale în sud-vestul Daciei în secolele II—IV e.n.:

m — așezări rurale daco-romane;
o — așezări rurale din preajma castrelor;
n — villae rusticae

1. Arad	61. Jupa
2. Armeniș	62. Kuvin
3. Băile Herculane	63. Lăpușnic
4. Bela Crkva	64. Lăpușnicel
5. Berzovia	65. Lenuheim
6. Biled	66. Liebling
7. Boșca Română	67. Lipova
8. Bolvașnița	68. Mehadia
9. Borlova	69. Mercina
10. Borlovenii Vechi	70. Milcoveni
11. Brebu	71. Moldova Nouă
12. Broșteni	72. Moldovița
13. Caransebeș	73. Omor
14. Cărbunari	74. Orșova
15. Cărpiniș	75. Palanka
16. Cenad	76. Parța
17. Cerna	77. Periam
18. Checea	78. Pesca
19. Ciclova	79. Pescari
20. Ciortea	80. Petnic
21. Comloșul Mare	81. Pojiena
22. Comloșul Mic	82. Prigor
23. Cornești	83. Ramna
24. Cornuțel	84. Recea
25. Criciova	85. Remetea Mare
26. Cruceni	86. Rudăria
27. Dalboset	87. Sacoșu Mare
28. Dejan	88. Satchinez
29. Denta	89. Saravale
30. Deta	90. Satu Nou
31. Dezești	91. Săcălaz
32. Dognecea	92. Sichevița
33. Domașnea	93. Sinnicolau Mare
34. Dracșina	94. Slatina Timiș
35. Dubovăț	95. Surducu Mare
36. Budești Vechi	96. Șoșdea
37. Duleu	97. Teregovala
38. Fiscut	98. Ticvaniu Mic
39. Fizeș	99. Timișoara
40. Foeni	100. Tomnatic
41. Folea	101. Uliuc
42. Frumușeni	102. Valea Mare
43. Gad	103. Vărădia
44. Gaj	104. Vrâniut
45. Gherman	105. Vrsac
46. Gherteniș	106. Zrenjanin
47. Gîrbovăț	107. Peschia
48. Gornea	
49. Gotlob	
50. Grădinari	
51. Greoni	
52. Hermeacova	
53. Hodoni	
54. Iam	
55. Iaz	
56. Iecea Mică	
57. Ilidia	
58. Jabăr	
59. Jamul Mare	
60. Jebel	